

לתגובות הערות: שגיא 064-6868199

זמני ת"א:

פְּנִימַת הַשָּׁבֶת: 16:23

יְצִיאַת הַשָּׁבֶת: 17:21

ר"ת: 17:55

לקבלת העלון במייל-

שלחו הודעה ל:

sagif_@walla.co.il

בס"ד עלון מס' 320 11.11.2017 - כב' מרחשוון תשע"ח

וְיָבֵא אֲבָרָהִם לְסֶפֶד לְשָׂרָה וְלִבְכָתָהּ (כג,ב)

פְּרִישֶׁת - זְזִילִי שְׂרָה

וְיָבֵא אֲבָרָהִם לְסֶפֶד לְשָׂרָה וְלִבְכָתָהּ (כג,ב)

ישנה טעות הרווחת בעולם במהות המושג 'חסד', בהסתכלות של רוב האנשים, עיקר המושג חסד מסמל עשיית מעשה של עזרה לאדם זר לי וככל שהוא יהיה יותר זר אז מעשה החסד מתעצם, ככה חינכו אותנו שהחסד שממנו מתלהבים בעיקר, במה שעזרתי לאשה זקנה שאיני מכיר לסחוב את סליה מהמכולת לבית! שיא פסגת החסד. לעומת זאת מעשה עזרה שאני עושה לאדם קרוב אלי, לאשתי לילדי לאחי, זה נקרא עזרה למשפחה, זה כאילו דבר פשוט שחייבים לעשות בגלל הקירבה, אבל אינו קשור למידת 'החסד'?

כשאברהם אבינו בא לקבור את שרה, כתוב "וְיָבֵא אֲבָרָהִם לְסֶפֶד לְשָׂרָה וְלִבְכָתָהּ". ואומר המדרש: "אמר הקב"ה לאברהם - אתה תפסת אומנותי שבאת לגמול חסד עם שרה, לך לבש מלבושי". מדרש פלאים ממש!! אברהם אבינו עמוד החסד, שכל חייו היה חסד עם הבריות, והתורה האריכה להביא את מעשה הכנסת האורחים וכל חסדו עם אחיו לוט, והיה מתאים שאלו המעשים שעשה עם אנשים שהיו נראים לו כערבים ועם אנשי סדום הרעים, הם יהיו גולת הכותרת של מעשי החסד שלו. והנה על מה כתוב שהקב"ה אמר לו תפסת אומנותי אומנות החסד, בא ולבש מלבושי? על המעשה הכי אלמנטארי ואנושי המתבקש מהאדם, להספיד את אשתו לפני קבורתה, שגם הפחות שבפחותים היה עושה כזה מעשה פשוט! האם היינו מעלים בדעתנו שזה נקרא מעשה חסד, בהבנה שלנו זה חובה פשוטה של בעל לאשתו, מה זה קשור לחסד, ועוד אומר הקב"ה לאברהם, שבזה הוא הגיע לשיא פסגת החסד! ממש פליאה!

וממדרש זה יסד מרן הסבא מסלבודקא, את ההבנה הנכונה במידת החסד - ככל שאדם גומל חסד לאנשים היותר קרובים אליו, בזה הוא מגשים ביותר את מעלת מידת החסד, להספיד את שרה בהלוויתה, כמה שזה נראה המעשה הכי פשוט ואלמנטארי, זה שיא פסגת החסד! זה התורה באה ללמדנו שכשאדם עושה מעשה חסד לקרובים אליו ביותר, בזה הוא מקיים את שיא מידת החסד, כי זה חסד ללא שום פניות ונגיעות מצד הנותן, זה חסד ללא שום הרגשות של בושה ואי נעימות מצד המקבל, זה השיא!

מִרְן הַסְּבָא מְסַלְבֻדְקָא הִיָּה נָאָה דּוֹרֵשׁ נָאָה מְקִיִּים, וּמְסוּפֵר שְׁפַעַם הוּא פִּגְשׁ אֶת אַחַד מִתְּלַמִּידָיו לְאַחַר חֲתוּנָתוֹ בְּתוֹךְ הַשָּׁנָה הָרִאשׁוֹנָה, וּשְׂאֵלוֹ מִרְן הַסְּבָא: נוּ אֵיךְ עוֹזְרִים לְאִשָּׁה בְּבֵיתָ? הַתְּלַמִּיד שֶׁהִתְרַגַּשׁ מִשְׂאֵלָתוֹ שֶׁל הַסְּבָא, חָשַׁב מָה הוּא יוֹכֵל לְהַשִּׁיב תְּשׁוּבָה שֶׁתִּמְצָא חֵן בְּעֵינֵי הַסְּבָא, וְאִזּוּ הוּא אָמַר: בּוֹדָאִי אֲנִי מִשְׁתַּדֵּל לְקִיִּים אֶת דְּבָרֵי חֲז"ל בְּמִסְכַּת שֶׁבֶת; שְׂרָבָא מִלַּח שִׁיבוּטָא וְרַב סְפָרָא מִחֲרִיךְ רִישָׁא וְכוּ' וּבִהַתְּלַהּבוֹת תִּיָּאֵר אֶת טְרַחְתָּם שֶׁל הָאֲמוֹרָאִים לְעוֹזֵר לְנִשְׁיָהִם בְּהַכְּנוֹת לְכַבּוּד שֶׁבֶת, וּבִזְוָה רְמוֹז כִּי גַם הוּא מִשְׁתַּדֵּל לְעוֹזֵר בְּבֵיתוֹ בְּהַכְּנַת צְרָכֵי הַשֶּׁבֶת. הַסְּבָא עָנָה לוֹ מִיד: וְכִי בְּשִׁבִיל לְעוֹזֵר לְאִשָּׁה בְּבֵית צְרִיךְ לְהִסְתַּמֵּךְ עַל מַעֲשֵׂי הָאֲמוֹרָאִים? וְהִרִי יֵשׁ מִצּוּהָ שֶׁל 'עוֹזֵב תְּעוֹזֵב עִמּוֹ' לְגַמּוּל חֶסֶד עִם הָאִשָּׁה, זֶה אֵינּוּ מְסַפִּיק כְּדֵי לְחַיִּיב אוֹתְךָ לְעוֹזֵר לְאַשְׁתְּךָ? וְעוֹד, שְׁמַעְשָׂה עֲזָרָה בְּבֵית זֶה שִׂיא פְּסָגַת מִיַּדַּת הַחֶסֶד.

עוֹד מְסוּפֵר מְעַנִּיין זֶה עַל מִרְן הַגָּאוֹן רַבִּי נִפְתָּלִי אֲמַסְטְרַדָּם שֶׁהִיָּה מְגַדּוּלֵי תְּלַמִּידָיו שֶׁל מִרְן רַבִּי יִשְׂרָאֵל סְלֻנְטֵר, שֶׁהוּא פִּגְשׁ אֶת רַבּוֹ רַבִּי יִשְׂרָאֵל לְאַחַר נִישׁוּאֵיוֹ, וּשְׂאֵלוֹ רַבִּי יִשְׂרָאֵל 'הֲאֵם הוּא עוֹסֵק בְּגַמְלוֹת חֶסֶדִים? עָנָה לוֹ רַבִּי נִפְתָּלִי שְׂאִין הוּא יוֹכֵל לְעַסּוֹק בְּגַמְלוֹת חֶסֶדִים כִּי אֵין בִּידוֹ כֶּסֶף וְאֵין בִּיכוּלָתוֹ לְנַהֵל בְּלֹא כֶּסֶף קוֹפֵת גַּמְלוֹת חֶסֶדִים. אָמַר לוֹ רַבִּי יִשְׂרָאֵל: לֹא לְכַךְ נִתְּכוּנְתִּי, אָדָם בְּבֵיתוֹ יוֹכֵל לְגַמּוּל כֹּל הַזְּמַן הַרְּבֵה חֶסֶד עִם הָאִשָּׁה וְהַיְלָדִים, אֲף בְּלֹא מְטַבַּע כֶּסֶף אַחַד, אֲלוֹ מַעֲשֵׂי חֶסֶד שְׁנִקְרִים בְּבֵיתוֹ שֶׁל הָאָדָם בְּכָל רֶגַע וְרֶגַע. זֹהִי קוֹפֵת גַּמ"ח עֲנֻקִית וּמְסוּעֶפֶת שֶׁאֲפָשֵׁר לְנַהֵל בְּלֹא אֲגוּרָה שְׁחוּקָה...

אֶת מִרְן הַגָּאוֹן רַבִּי אֲלִיָּהוּ לּוֹפִיאַן מִצְאֵוּ פַּעַם כֶּשֶׁהוּא מִשְׁחַק בְּיוֹם שִׁישִׁי עִם נַכְדִּיו בְּמִשְׁךְ זְמַן לֹא מְבוֹטֵל... הַתְּבַרֵּר כִּי בְּתוֹ עִסְקָה בְּהַכְּנַת צְרָכֵי הַשֶּׁבֶת בְּמִטְבַּח, וְהוּא גַּמַּל אֶתְּהָ חֶסֶד וּשְׁחַק עִם יְלָדֵיהָ לְמַעַן לֹא יִפְרִיעוּ לָהּ בְּמִלְאַכְתָּהּ... (מֵאֲמַר מֵאֵת הַרַב בְּנִימִין בִּירְנִצְוִיג)

שְׁתֵּה אֲדָנִי... גַּם לְגַמְלִיךְ אֲשָׂאֵב (יֵד, יח-יט)
עִם יִשְׂרָאֵל נוֹלַד מִשְׁלוּשָׁה אֲבוֹת וְאַרְבַּע אֵימָהוֹת, בְּפִרְשַׁת חֵי שְׂרָה מִחֶפֶשׁ אֲבָרָהִם אֲבִינוֹ אִישָׁה לְבָנּוּ יִצְחָק, אֲמָא שְׁתַּעֲמִיד אֶת כָּלל יִשְׂרָאֵל. אֲבָרָהִם קוֹרָא לְאַלִּיעֵזֶר עֲבָדוֹ. הוּא סוֹמֵךְ עֲלָיו וּמְשַׁבֵּיעַ אוֹתוֹ, שְׁחֲלִילָה לֹא יִקַּח אִישָׁה מִבְּנוֹת הַכְּנַעֲנִים. הָאִישָׁה שֶׁל יִצְחָק חֵיבַת לְהַתְּאִים לְתַשְׁתִּית שֶׁל עִם יִשְׂרָאֵל שֶׁאֲמוֹר לְהִיבְנוֹת. הוֹלֵךְ אֲלִיעֵזֶר, עִם מִשָּׂא אֲדִיר עַל הַכְּתַפִּיִּים. אַחֲרִית עֲצוּמָה לְבַחֲרוֹר אִישָׁה לְבָנּוּ שֶׁל אֲבָרָהִם, יִצְחָק אֲבִינוֹ. רֵאשִׁית, הוּא מִחֶפֶשׁ מִיַּדוֹת, כְּמָה חֶסֶד יֵשׁ לָהּ, כִּי זֶהוּ הִיסוּד שֶׁל כָּל עִם יִשְׂרָאֵל. אֲמָא שְׁתַּדַּע לְהַעֲנִיק. הַמִּיַּדוֹת הָאֵלוֹ יַעֲבְרוּ אַחַר כֵּךְ בְּגַנְטִיקָה לְכָל הַדּוֹרוֹת. עִם יִשְׂרָאֵל גּוֹמְלֵי חֶסֶדִים, בְּנוִיִּים עַל חֶסֶד.

לְאַחַר הַשְּׂוֹאָה הָאִיוּמָה פִּתַּח הַרַב יוֹסֵף שְׁלֹמָה כְּהַנְּמֵן מִפּוֹנִיבּוֹ מוֹסַד לִילְדִים יְתוּמִים פְּלִיטֵי שְׂוֹאָה, שְׁנִקְרָא "בְּתֵי אֲבוֹת", שֶׁם דָּאָג לְכָל מִחְסוּרָם. שְׁנָה וְחֲצִי אַחַר כֵּךְ הוּא הִקִּים אֶת יְשִׁיבַת פּוֹנִיבּוֹ, שֶׁהִיָּתָה הַחֲזוֹן הַגְּדוֹל שְׁלוֹ. בְּשַׁנַּת תַּש"ט, חֲמֵשׁ שָׁנִים לְאַחַר פְּתִיחַת הַיְשִׁיבָה, כִּבְרֵי הָיוּ תַשְׁעִים יְלָדִים בְּבֵתֵי אֲבוֹת, וּמֵאָה וְעֶשְׂרִים בַּחֲוִרִים בִּישִׁיבַת פּוֹנִיבּוֹ. בְּאוֹתָהּ תְּקוּפָה הִיָּה מְשַׁבֵּר כְּלַכְלִי גְדוֹל, וְלִרְבֵי כְּהַנְּמֵן לֹא הִיָּה כֶּסֶף לְשִׁלְּם מִשְׁכּוּרוֹת. בְּמוֹסַד הָיוּ אֲמָנָם שְׁלוֹשׁ אַרְוָחוֹת בְּיוֹם, אֲךְ בִּישִׁיבָה הַמִּצְבָּה הִיָּה קֶשֶׁה, וְנִיסּוֹ לְהִסְתַּדֵּר אִיכְשָׁהוּ. בְּנוּ יַחֲידוֹ שֶׁל הַרַב מִפּוֹנִיבּוֹ, הַרַב אֲבָרָהִם כְּהַנְּמֵן, הִגִּיעַ מֵאֲמֵרִיקָה וְרָאָה אֶת הַמִּצְבָּה הַכְּלַכְלִי הַקֶּשֶׁה. הוּא נִיגַשׁ לְאֲבִיו: "אָבָא, חֵיבִים לְהַחֲלִיט, אֶת מָה אֲתָה מַעֲדִיף? אֶת הַיְשִׁיבָה אוֹ אֶת הַמוֹסַד? אִם אֲתָה רוֹצֵה לְהַשְׁאִיר אֶת הַיְשִׁיבָה, תְּסַגּוֹר אֶת "בְּתֵי אֲבוֹת", אֲבָל אִי אֲפָשֵׁר לְהַחְזִיק בִּיַּחַד אֶת שְׁנֵי הַמוֹסַדוֹת, בְּסוּף הַכָּל יִקְרוּס, חֲלִילָה..."

ענה לו הרב כהנמן בחום ליבו: "אבריימלה, אבריימלה, לאחר השואה האיזומה כשכל התורה בפולין, בליטא, בהונגריה, בגליציה, ברומניה עלתה בעשן, חשוב לי מאוד לבנות עוד ישיבה, עוד מקום תורה, אבל מה אעשה? מרן החפץ חיים, שהיה מורי ורבי והכיר את החלומות שלי, את החזון שלי, אמר לי: 'תדע לך, תורה בלי חסד – לא יהיה לה קיום. אתה רוצה לפתוח ישיבה? תקדים ותפתח מוסד של חסד'. בלי חסד לא יהיה קיום לתורה. חז"ל לימדו אותנו. תורה – תחילתה חסד וסופה חסד. אני מוכרח להקים עוד ועוד ישיבות, אך אם אסגור את "בתי אבות" – אסגור גם את כל זכות הקיום של ישיבת פוניבז'. אני מוכרח להמשיך ולהחזיק את המוסד בתי אבות..."

בשנת תש"ח, שלוש שנים לאחר שהסתיימה השואה, הגיע למוסד ילד בן עשר, פליט שואה, שאיבד את הוריו במחנה אושוויץ. דודה זקנה הצליחה לשמור עליו והביאה אותו ל"בתי אבות" של ישיבת פוניבז'. גברת מונק, אם הבית של המוסד, קיבלה את הילד באהבה ובחמלה. הילד היה מופנם וסגור. אם הבית הביאה לו, כמו לכל ילד חדש, סט מצעים, סדין, ציפה, ציפית ופיג'מה חדשה. הילד אכל את ארוחת הערב הראשונה שלו בשקט, והחביא בכיסו פרוסת לחם, הוא חי עדיין תחת אימי המחנות, רוצה להיות בטוח שכשיקום יהיה לו לחם לאכול. לאחר מכן הלך לישון עם הבגדים, עם הנעליים, בלי להתרחץ. גב' מונק רואה הכל ולא אומרת כלום. למחרת, בהגיע הערב, היא פונה אליו ברכות: "מוטי, בא תתרחץ, הכנתי לך גם פיג'מה חדשה", אך הילד מסרב. הוא הולך לישון בבגדים מלוכלכים ונעליים מלאות בוץ. כולו שחור משחור, ואין עם מי לדבר... עובר יום ועוד יום, קשה עד בלתי נסבל להמשיך באופן כזה. היא מנסה לשדל אותו בחום: "אתן לך שוקולד!" אך הילד מסרב בעקשנות. הרב גרנדביץ זכרונו לברכה, היה אברך ופסיכולוג שטיפל בילדים במוסד. הוא ניסה ללטף את הילד ולדבר איתו, אך הילד בשלו – לא מוכן להתפשט, לא מוכן להתרחץ, והולך לישון עם הנעליים והבגדים המלוכלכים. הגברת מונק רואה שאין לה ברירה והיא קוראת לרב מפוניבז'. הפוניבז'ער רב היה "אבא" של ילדי המוסד, הוא היה מנשק ומחבק אותם, ובכל יום שישי היה מחלק להם כסף שיקנו ממתק לכבוד שבת, בקיוסק הסמוך. הוא ניגש לילד החדש: "מוטלה המתוק, למה אתה לא מתרחץ?" הילד שותק ולא עונה. אומר הרב לגב' מונק: "אי אפשר להישאר במצב כזה, נלך לחזון איש!" משלחת שלמה מגיעה לביתו של החזון איש, שגר בסמוך לפנימייה: הגב' מונק, הרב מפוניבז', הרב גרנדביץ והילד הקטן. דובר המשלחת היה הרב מפוניבז': "כבוד הרב", הוא פונה למרן החזון איש, "יש לנו ילד חדש, מוטי המתוק, מאז שהגיע אלינו לפני ארבעה ימים הוא לא רוצה להתרחץ, ללבוש פיג'מה, הוא ישן עם הבגדים, וחס פה כל כך..."

החזון איש מנסה את מזלו, ושואל בחיך: "מורדכליה, למה אתה לא רוצה להתרחץ?" ולפתע, כאילו נפלו חומות ההגנה של הילד, הוא מתפרץ ועונה בזעם: "אני לא רוצה להתפשט! כל פעם שהתפשטתי, לקחו לי את הבגדים, והשאירו אותי עם הפיג'מה המפוספסת. בברגן בעלזן, באושוויץ תמיד גנבו לי את הבגדים. אם אין לי הורים שישמרו לי על הבגדים – אני לא אתפשט!" כל הנוכחים שתקו בתדהמה. קשה היה להם לראות באיזה חוסר אמון נתון הילד האומלל, שלא מהין לשים מבטחו באיש. הרב מפוניבז' יצא החוצה ופרץ בבכי. אמר החזון איש לילד: "אל תדאג, הגב' מונק תשמור לך על הבגדים".

"אני לא מאמין לה", עונה הילד במרירות.

"הרב גרנדביץ ישמור לך על הבגדים".

"אני לא מאמין לו".

"אז אולי הרב מפוניבז' ישמור לך על הבגדים?"

"אני לא מאמין לו".

ניסה החזון איש את הנשק האחרון: "מוטי, אתה יודע מה? אני אשמור לך על הבגדים..."

הוא מסתכל על החזון איש, במבט חשדן: "הרב, אתה תשמור לי על הבגדים?"

"כן! בחיים לא שיקרתי! אני אשמור לך על הבגדים!"

"אם הרב ישמור לי... אני מוכן!"

תוך עשר דקות שבה הגברת מונק לביתו של גדול הדור עם הפיג'מה. הילד נכנס לחדר, התלבש בפיג'מה, וכל הארבעה: הגב' מונק, הרב גרדנביץ, הרב מפוניבו' והחזון איש עומדים ומחכים. תוך כמה דקות יצא הילד עם הבגדים בידיים ופנה לחזון איש: "רב'ה, תשמור לי, פה הציצית, פה הגרביים, פה הכותנות, פה החולצה..."

"ודאי, אני שומר לך, אתה יכול ללכת", מאשר החזון איש. והילד הולך עם הגב' מונק לפנימייה להתקלח. כשיוצאים השניים, מביט החזון איש בפוניבו' ער רב ושניהם פורצים בבכי. "לאמיר זיין די טאטע און די מאמע פון דער מרדכל'ה" (הבה נהיה האבא והאמא של מרדכל'ה). החזון איש הוריד את החליפה, הפשיל שרוולים, לקח פיילה (קערה גדולה), מילא במים, וביחד עם הרב מפוניבו' השרה את הבגדים המלוכלכים במים נקיים. הבגדים שחורים משחור. מים עכורים ממלאים את הקערה. הרב גרדנביץ, האברך הצעיר מנסה למנוע מהרבנים הזקנים להתעסק בעבודה כה בזויה, אך הרבנים מתעקשים: "מה פתאום?! זו המצוה שלנו!!" כשהיו המים כבר שחורים לחלוטין, שפך הרב גרדנביץ את המים והביא מים חדשים. הרב מפוניבו' משפשף עם "סינטבון", החזון איש משפשף גם הוא את הצווארון, והדמעות של שניהם זולגות לתוך המים. כשסיימו לכבס את החולצה, לשביעות רצונו של החזון איש, תלו אותה לייבוש. הם ממשיכים עם הציצית, שגם היתה שחורה כזפת, כבר עברו 25 דקות, ופתאום מגיע הילד כשהוא רחוק ומריח, לבוש בפיג'מה נקיה. שואל הילד: "איפה הבגדים?" והחזון איש עונה לו בנחת: "הנה מרדכל'ה, הנה החולצה, הציצית והמכנסיים, אנחנו מכבסים אותם כעת, אני שומר לך על הבגדים, הלילה תישן אצלי... החזון איש, זקן הדור ומנהיג האומה, סגר את הגמרא והשקיע כמעט שעה למען ילד קטן, בודד ויתום.

היום, הילד הזה הוא אברך בכולל חזון איש, יש לו אחד עשר ילדים וב"ה כבר מחתן נכדים. וכל הדור המבורך הזה נולד בזכות מוסד החסד שהקים הרב מפוניבו', כשהחזון איש בחמלתו הרבה, עומד לימינו ומסייעו. לתורה אין קיום בלי חסד. יהודי שרוצה לגדול בתורה, חייב להשקיע קודם במידות טובות. תורה – תחילתה חסד וסופה חסד. יהי רצון שנתחזק בחסד, ובאהבת חסד ונזכה לחלק בתורה הקדושה.

"ואתם הדבקים בד' אלוקיכם – חיים כולכם היום."
(מאמר מאת הרב ישראל מאיר שושן)

בע"ה זיווג הגון: עוז בן מרים, לירון אמיר וענבל בני פנינה, הילה בת אסתר, גיא בן חוה, חמוטל בת ויקטוריה, אפרת בת מוזל, נועה בת יעל, קרן בת רחל. לזרע בר קיימא: מוריה בת אורנה. הצלחה ופרנסה טובה: לשגיא בן מרים, מורן בת רותי, אלכסי בן אירנה, לירון בן פנינה, קורל בת סיגל.

לרפואה שלמה: ציפורה בת מורוור, לציפורה בת מרים, אורלי בת מלכה, אייל בן שרה, שי בן רחל, יחזקאל בן אידה, רבקה בת מסעודה, אלכס בן רימה, יצחק יעקב בן יפה, אילן בן מסעודה, יוסי בן ציפורה, יוסף בן ציפורה, עזיזה בת שוליקה, שולה בת עזיזה.

לעילוי נשמת: אהרון רפאל בן רבקה ז"ל, בנימין בן סולי ז"ל, חביב בן סולי ז"ל, בתיה בת סולי ז"ל, גבריאל בן מורוור ז"ל, מיכאל בן מורוור ז"ל, רחמים בן מורוור ז"ל, יחזקאל בן יהודית ז"ל, דבורה בת טובה ז"ל, ישראל בן חנה ז"ל, דבורה בת מרים ז"ל. ארז בן חיה ז"ל, יוסף מיכאלשילי בן רפאל ז"ל, חנה בת שמחה ז"ל, דוד אמנו בן מוולה ז"ל, משה בן שושנה ז"ל, שרה רוסיקו מנשרוב בת תמרה ז"ל, זקלין לוי בת מסעודה ז"ל, יוסף בעדאש בן נוארה ז"ל, ירושה בת רות ז"ל, זהרה ואסתר ושמחה ומכלוף בר חנינה למשפחת בן שבת ז"ל, אליעזר בן אסתר ושמשון שריקר ז"ל.